

EFRO
EUROPEES FONDS
VOOR REGIONALE
ONTWIKKELING

PRAKTISCHE GIDS OVERHEIDSOPDRACHTEN

Europa investeert
Vlaanderen groeit

EURpese Unie

DISCLAIMER:

Deze praktische gids tracht een beknopte samenvatting te geven van de meest voorkomende principes en procedures uit het overheidsopdrachtenrecht voor de klassieke sectoren. De gids vervangt dus geenszins de wetgeving, en bij interpretatie- of toepassingsproblemen is het steeds de wet die primeert.

Inhoud

1. WETGEVEND KADER	4
2. TOEPASSINGSGEBIED	4
2.1. INLEIDING	4
2.2. OP WIE IS DE WET VAN TOEPASSING?	5
3. VANAF WELK BEDRAG?	7
4. BEKNOPTTE TOELICHTING PROCEDURES KLASSIEK STELSEL.....	8
4.1 SOORTEN GUNNINGSPROCEDURES	8
4.2. AANTAL UIT TE NODIGEN KANDIDATEN.....	12
4.3. BEKENDMAKING	13
4.4. MINIMUMTERMIJNEN	14
4.5. GUNNEN EN SLUITEN VAN DE OPDRACHT	14
5. SAMENVATTEND OVERZICHT	15
6. CONTROLEPROCEDURES	16

1. Wetgevend kader

De nieuwe regelgeving overheidsopdrachten is in werking getreden op 30 juni 2017. Het basiskader van de regelgeving overheidsopdrachten bestaat vanaf die datum uit:

- Wet inzake overheidsopdrachten van 17 juni 2016
- Wet betreffende de concessie overeenkomsten van 17 juni 2016
- Wet betreffende de motivering, de informatie en de rechtsmiddelen inzake overheidsopdrachten, bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten en concessies van 17 juni 2013 (geconsolideerde tekst)
- Koninklijk besluit plaatsing overheidsopdrachten in de klassieke sectoren van 18 april 2017
- Koninklijk besluit plaatsing overheidsopdrachten in de speciale sectoren van 18 juni 2017
- Koninklijk besluit tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten van 14 januari 2013 (officieuze geconsolideerde tekst) met bijlagen algemene uitvoeringsregels
- Koninklijk besluit betreffende de plaatsing en de algemene uitvoeringsregels van de concessieovereenkomsten van 25 juni 2017

De actuele versies van deze wetten en koninklijke besluiten zijn raadpleegbaar op de Vlaamse portaalsite van Bestuurszaken, thema overheidsopdrachten: <https://overheid.vlaanderen.be/Belgische-regelgeving>. Ook de vorige regelgevingen zijn daar terug te vinden.

2. Toepassingsgebied

2.1. Inleiding

Een overheid die een opdracht wil laten uitvoeren (werk, levering of dienst) moet de reglementering op de overheidsopdrachten naleven. Die reglementering moet ervoor zorgen dat iedere geïnteresseerde opdrachtnemer een gelijke kans krijgt om de opdracht te verwerven. De mededinging is dan ook het belangrijkste basisbeginsel van de overheidsopdrachtenreglementering omdat het de beste garantie vormt voor het verkrijgen van de meest optimale contractvoorwaarden.

De eerste vraag die een organisatie zich moet stellen: "Is het overheidsopdrachtenrecht op mijn organisatie of voor dit project van toepassing?".

Naar een antwoord op de vraag hoeft meestal niet gezocht te worden indien men zonder twijfel als overheid beschouwd kan worden zoals de Vlaamse overheid in zijn diverse verschijningsvormen, gemeentes en provincies, ...

Het wordt moeilijker als de organisatie in kwestie een schijn van privé over zich heeft: een vzw, een nv, ... Al te vaak wordt dan op basis van de uiterlijke verschijningsvorm geoordeeld dat het overheidsopdrachtenrecht niet van toepassing is; echter vzw, nv, ... duiden enkel de rechtsvorm aan en zeggen in feite niets over het privé-gehalte van de organisatie. Het overheidsopdrachtenrecht is van toepassing op rechtspersonen die cumulatief aan een aantal voorwaarden voldoen. In geval het niet overduidelijk een overheid betreft, moeten bijgevolg deze voorwaarden altijd onderzocht worden vooraleer een conclusie kan getrokken worden.

Verder vallen ook bepaalde gesubsidieerde opdrachten van private rechtspersonen onder het toepassingsgebied. Dit betekent dat, als men tot het besluit komt dat de organisatie privaat is en bijgevolg niet onder het toepassingsgebied van het overheidsopdrachtenrecht ressorteert, men toch nog zal moeten nagaan - en dit voor iedere opdracht van de private rechtspersoon afzonderlijk - of de regelgeving van toepassing is voor die specifieke gesubsidieerde opdracht. Hier is met andere woorden niet het statuut van de organisatie van belang, maar de aard van de opdracht die zij uitvoert.

Om tegemoet te komen aan mogelijke vragen van deze organisaties en verenigingen over het toepassingsgebied van de regelgeving, werd door de Vlaamse overheid een leidraad opgesteld die het

toepassingsgebied in detail toelicht. Deze en andere informatie zoals bijvoorbeeld een gunningsdraaiboek en modelbestekken, vindt u terug op www.bestuurszaken.be/overheidsopdrachten.

2.2. Op wie is de wet van toepassing?

A) Overheid

Voor sommige organisaties is geen twijfel mogelijk. Het gaat hierbij over die organisaties die meteen herkend worden als "overheid":

- de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, de provincies, de gemeenten, alsmede de verenigingen gevormd door een of meerdere van deze
- de organismen van openbaar nut
- de publiekrechtelijke verenigingen
- de openbare centra voor maatschappelijk welzijn
- de kerkfabrieken en de instellingen die belast zijn met het beheer van de temporaliën van de erkende erediensten
- de provinciale ontwikkelingsmaatschappijen
- de polders en wateringen
- de ruilverkavelingscomités

Een niet-limitatieve lijst van overheidsinstellingen met rechtspersoonlijkheid kan men terugvinden in bijlage 1 van het KB van 18.04.2017. Voorbeelden zijn Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding, Nationale Loterij, Koninklijke Sterrenwacht België, Regie der Gebouwen, Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, Sociaal Economische Raad voor Vlaanderen, ... Een overheidsinstelling is aan de wet onderworpen, zelfs indien ze niet expliciet in de lijst is opgenomen.

B) Organisaties die cumulatief aan drie voorwaarden voldoen

Om te weten of uw organisatie onder het toepassingsgebied valt moet een antwoord gegeven worden op volgende vragen:

- is ze opgericht met het specifieke doel te voorzien in behoeften van algemeen belang die niet van industriële of commerciële aard zijn?
- heeft zij rechtspersoonlijkheid?
- is er een overwegende overheidsinvloed?

Is cumulatief aan deze drie criteria voldaan dan valt de organisatie onder het toepassingsgebied van de wet.

Eerste criterium: doel van algemeen belang en niet van industriële of commerciële aard

De wijze van oprichting (al dan niet onder privaatrechtelijke vorm zoals nv of vzw) is hier niet relevant om het toepassingsgebied van de wet af te lijnen. Het is niet de aard van de rechtspersoon maar zijn specifieke opdracht of doel die bepaalt of hij al dan niet onder het toepassingsgebied van het overheidsopdrachtenrecht valt. De vaststelling dat een rechtspersoon activiteiten uitoefent die van industriële of commerciële aard zijn, volstaat niet om te besluiten dat de overheidsopdrachtenregelgeving niet van toepassing zou zijn (zo heeft bv. een maatschappij belast met afvalverwijdering de opdracht te voorzien in een behoefte van algemeen belang, deze maatschappij zal ongetwijfeld eveneens industriële of commerciële activiteiten ontwikkelen, maar zij valt wel degelijk onder het overheidsopdrachtenrecht aangezien ze voorziet in een behoefte van algemeen belang).

Concreet dient aan de hand van wettelijke bepalingen of de doelomschrijving van de statuten te worden nagegaan of en in welke mate specifiek een taak van algemeen belang is opgedragen aan de organisatie. Het principe van algemeen belang wordt vaak ruim ingevuld bv. voor de ruimere gemeenschap (ook onrechtstreeks).

Of de instelling naast de publieke taak ook commerciële taken verricht is hierbij niet van belang. Dit geldt zelfs indien die commerciële activiteiten het grootste deel van de totale werkzaamheden uitmaken. Of er concurrentie mogelijk is of bestaat is eveneens niet doorslaggevend (kan wel een aanwijzing zijn dat het niet om een taak van algemeen belang gaat). Een feitelijke beoordeling, geval per geval, is nodig. Mogelijke indicaties: vergelijkbaar met private activiteiten en in concurrentie met private sector goederen of diensten aanbieden op een markt, al dan niet bestaan van een winst oogmerk, al dan niet zelf dragen van het economische risico van de activiteit,

Tweede criterium: rechtspersoonlijkheid

Dit criterium is meestal voldaan.

Publiekrechtelijke rechtspersonen zijn instellingen die, als zij niet de overheid zelf zijn, door de openbare overheid in het leven werden geroepen en die voor het algemene belang deelnemen aan het overheidsbeleid.

Privaatrechtelijke rechtspersonen zijn instellingen die hetzij door het private initiatief, hetzij door de overheid, optredend als privaat persoon, zijn tot stand gekomen en die niet deelnemen aan het overheidsbeleid.

Bepaalde organisaties zoals feitelijke verenigingen lijken op basis van dit criterium te ontsnappen aan de overheidsopdrachtenregelgeving. Feitelijke verenigingen zijn verenigingen die een belangeloos doel nastreven zonder de vorm van een vzw of andere rechtspersoon te hebben. Vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid zijn samenwerkingsverbanden tussen personen die een winst oogmerk nastreven, zonder evenwel een rechtspersoon op te richten, bv. gemeenrechtelijke vennootschap, tijdelijke vennootschap en stille vennootschap. De werken, leveringen of diensten voor rekening van verschillende aanbestedende overheden, kunnen worden samengevoegd in één enkele opdracht. Er wordt dan aangeduid wie in hun gezamenlijke naam zal optreden bij de gunning en de uitvoering van de opdracht.

Derde criterium: overwegende overheidsinvloed

Er is een overwegende overheidsinvloed wanneer:

- ofwel meer dan de helft gefinancierd worden door de overheden of overheidsinstellingen;
- ofwel het beheer onderworpen is aan toezicht van die overheden of overheidsinstellingen;
- ofwel de leden van de directie, van de raad van bestuur of van de raad van toezicht voor meer dan de helft door die overheden of overheidsinstellingen zijn aangewezen.

Slechts één van deze drie gevallen dient voldaan te zijn om te kunnen spreken van overwegende overheidsinvloed.

De financiering door de overheid betreft alle door de overheid ontvangen financiering in de loop van één jaar, dus zowel reguliere financiering als projectsubsidies. Deze overheidsfinanciering wordt vervolgens vergeleken met de totale inkomsten van de organisatie. De controle op dit criterium kan gebeuren aan de hand van de laatst goedgekeurde resultatenrekening op moment van gunning van de opdracht (ontvangen subsidies in klasse 1 en/of klasse 7).

Beheer onderworpen aan het toezicht van overheden betreft niet de loutere financiële controles die overheden uitvoeren in het kader van de toekenning van subsidies. Het betreft bijvoorbeeld de plicht voorafgaand advies of goedkeuring te vragen aan de toezichthoudende overheid met betrekking tot personeelsformatie, schuldherschikking, statutenwijzigingen, ... of de plicht tot kennisgeving van beslissingen.

Tenslotte kan de samenstelling van de Raad van Bestuur een overwegende overheidsinvloed aantonen. Dat de statuten niet duidelijk zijn over het feit dat de overheid voor meer dan de helft vertegenwoordigd is, is geen voldoende argument om aan het toepassingsgebied te ontsnappen. Het gebeurt immers vaak dat de statuten niet vermelden namens welke organisatie bepaalde leden zetelen. Dan zal moeten aangetoond worden of ze uit persoonlijke naam, dan wel namens een overheidsorgaan optreden.

C) Vereniging bestaande uit één of meer aanbestedende overheden zoals bedoeld in A en B

D) Privaatrechtelijke organisaties voor bepaalde gesubsidieerde opdrachten

Ondanks het feit dat sommige privaatrechtelijke organisaties ontsnappen aan bovenvermelde cumulatieve voorwaarden, zijn bepaalde opdrachten van privé rechtspersonen toch onderworpen aan de overheidsopdrachtenwet als het betrokken project door de overheid gesubsidieerd wordt.

Dit is het geval wanneer cumulatief aan volgende voorwaarden is voldaan:

- de opdracht wordt rechtstreeks voor meer dan 50% gesubsidieerd door de overheid (te berekenen op het totale geraamde bedrag van de opdracht die eventueel ruimer kan zijn dan het EFRO-project)
- het geraamde bedrag van de opdracht excl. BTW is gelijk aan of groter dan de Europese drempel;
- het betreft:
 - o “opdrachten van **werken**”:
 - Werken voor ziekenhuizen, inrichtingen voor sportbeoefening, recreatie en vrije tijdsbesteding, school- en universiteitsgebouwen en gebouwen met een administratieve bestemming
 - werken van civieltechnische aard zoals vermeld in bijlage 1 van de wet zijnde onder andere burgerlijke en utiliteitsbouw, weg- en waterbouw
 - o “opdrachten van **diensten**”: de diensten betrekking hebbend op gesubsidieerde opdrachten van bovenvermelde gesubsidieerde werken

Merk op: het al dan niet van toepassing zijn van het overheidsopdrachtenrecht hangt niet af van het rechtstatuut van de rechtspersoon zelf, maar wel van de aard van de opdracht die wordt uitgeschreven en de financiering ervan.

3. Vanaf welk bedrag?

Een vaak voorkomend misverstand is dat het overheidsopdrachtenrecht slechts vanaf het bedrag van 135.000 EUR excl. btw (voorheen 85.000 EUR) moet in acht genomen worden. Dit is wellicht te verklaren vanuit het feit dat vanaf dat bedrag een beroep moet gedaan worden op geijkte (in de regelgeving nader omschreven) procedures.

Echter ook onder dat bedrag moet men de concurrentie laten spelen. Uit de rechtspraak vloeit voort dat men steeds het bewijs moet kunnen leveren dat meerdere offertes werden gevraagd.

Het is pas beneden het bedrag van 30.000 EUR excl. BTW (voorheen 8.500 EUR) dat men de mogelijkheid heeft een goed te verwerven zonder daarvoor een volledige procedure te moeten starten. Men kan dan toepassing maken van de zogenaamde “opdracht met aangenomen factuur” dus zonder het opvragen van offertes. Men is dan vrij om een product rechtstreeks bij de leverancier aan te kopen. Bij herhaaldelijke aankopen beneden de 30.000 EUR excl. BTW zal men echter toch de concurrentie in de tijd moeten laten spelen, men kan zich met andere woorden niet altijd tot dezelfde leverancier wenden.

Op opdrachten waarvan de raming de zogenaamde “Europese drempels” bereikt, zijn de Europese Richtlijnen van toepassing. Omdat die drempels in speciale trekkingsrechten zijn bepaald, waarvan de waarde

schommelt, wordt hun tegenwaarde in EUR om de twee kalenderjaren aangepast. De drempelbedragen voor 2016 en 2017 zijn:

- Werken: 5.225.000 EUR exclusief BTW
- Leveringen: 209.000 EUR exclusief BTW
- Diensten: 209.000 EUR exclusief BTW

Om te bepalen of de nationale dan wel de Europese regels van toepassing zijn is het belangrijk om weten dat niet het definitieve factuurbedrag maar wel de raming doorslaggevend is.

Binnen de nationale regels hebben de drempels van 30.000 EUR (excl. btw) en 135.000 EUR (excl. btw) dan weer géén betrekking op de raming, maar wel op het goed te keuren bedrag op het ogenblik van de gunning (en dus op het effectief te betalen bedrag). Indien de raming zich in de buurt van deze drempels bevindt, dan opteert men veiligheidshalve beter voor het toepassen van de zwaardere procedure.

Een raming moet steeds op maximale wijze worden gemaakt (alle percelen) en rekening houden met de totale duur en waarde van de opdracht. De raming omvat tevens alle elementen die de waarde van de opdracht zouden kunnen beïnvloeden (mogelijke herhalingsopdrachten, verlengingen, opties, ...). Het is verboden opdrachten kunstmatig op te splitsen met als doel onder een bepaalde drempel te blijven. Bij de herhaaldelijke aankoop bij eenzelfde leverancier verdient het de voorkeur het gezamenlijke bedrag te berekenen en vervolgens de juiste procedure voor dit bedrag toe te passen.

De overheidsopdrachtenreglementering staat u meestal niet toe om snelle aankopen te doen. Daarom is het erg belangrijk te plannen op lange termijn en goed na te denken over wat u allemaal nodig heeft. Als u ruim op voorhand bepaalt wat u nodig heeft, dan hebt u de tijd om de juiste procedure te kiezen en deze correct te doorlopen. Eenmaal de aankoopprocedure gestart is, kunt u meestal geen wijzigingen meer aanbrengen. Het kan bijgevolg interessant zijn herhalingsaankopen of herhalingsopdrachten al te voorzien in uw initiële aankoopprocedure.

Organisaties trachten het overheidsopdrachtenrecht soms te omzeilen door bijvoorbeeld:

- het "uitbesteden" van een opdracht aan een organisatie die niet onder het toepassingsgebied valt;
- de splitsing van een opdracht (om onder de drempelbedragen te komen);
- het invoeren van uitzonderingen zoals hoogdringendheid, specificiteit, ...;
- ...

De geldende rechtspraak toont echter aan dat bij een vermoeden van misbruik, omzeiling, ... van de regelgeving, de aanbestedende overheid vaak in het ongelijk gesteld wordt. In geval van twijfel is het dus raadzaam om vooraf het advies van een expert in te winnen of om toch de regelgeving toe te passen.

4. Beknopte toelichting procedures klassiek stelsel

4.1 Soorten gunningsprocedures

A. Openbare en niet-openbare procedure (art. 36 en 37 wet 17.06.2016)

De openbare en niet-openbare procedure¹ zijn de standaardgunningsprocedures.

De openbare procedure is een procedure in één stap: de opdracht wordt bekendgemaakt in het Bulletin der Aanbestedingen en/of Publicatieblad van de Europese Unie en vervolgens kan iedere geïnteresseerde kandidaat meteen een offerte indienen.

¹ Voorheen aanbesteding en offerteaanvraag

De niet-openbare procedure is een procedure in twee stappen. De opdracht wordt bekendgemaakt in het Bulletin der Aanbestedingen en/of het Publicatieblad van de Europese Unie en vervolgens kunnen geïnteresseerden zich kandidaat stellen om een offerte in te dienen (= stap 1). Uit de binnengekomen kandidaturen maakt de aanbestedende overheid dan een selectie van minstens 5 kandidaten die worden uitgenodigd om een offerte in te dienen (= stap 2). Waar bij de openbare procedure dus meteen een offerte kan ingediend worden, is dit bij de niet-openbare procedure niet het geval. De aanbestedende overheid zal tweemaal een selectie maken: uit alle geïnteresseerde kandidaten zal ze selecteren wie effectief een offerte mag indienen (zogenaamde kwalitatieve selectie), en uit alle ingediende offertes zal zij de economisch meest voordelige offerte kiezen.

Bij niet-openbare procedure gaat men dus eigenlijk het aantal inschrijvers 'beperken'. Dit betekent niet dat de overheid zomaar zelf een aantal deelnemers kan aanschrijven voor het indienen van een offerte: een bekendmaking is altijd verplicht. Een niet-openbare procedure garandeert aldus een zelfde graad van mededinging als de openbare procedure aangezien in eerste instantie iedere geïnteresseerde zich kandidaat kan stellen voor het indienen van een offerte.

Gelet op het feit dat de overheid in geval van een niet-openbare procedure twee selecties moet uitvoeren, levert deze procedure niet per definitie tijdswinst op. In bepaalde gevallen echter kan de beperking van het aantal inschrijvers wel efficiëntievoordelen opleveren, bijvoorbeeld wanneer men zeer veel offertes verwacht of indien het om complexe opdrachten met navenante offertes gaat.

De opdracht wordt toegewezen aan de economisch meest voordelige offerte. Hiervoor kunnen naar keuze volgende onderliggende criteria worden gehanteerd:

1. Prijs
2. Kosten (d.i. ruimer dan prijs, bv. levenscycluskosten)
3. Prijs-kwaliteitverhouding te bepalen door een combinatie van prijs of kosten met andere criteria (bv. technische kwaliteit, leveringstermijn, milieukeurmerken, ervaring van het personeel dat de opdracht zal uitvoeren, innovatie, sociale aspecten, ...)

Indien de opdracht duidelijk afgelijnd en door de aanbestedende overheid gedetailleerd is uitgewerkt dan kan prijs volstaan als enige gunningscriterium. Indien echter van de inschrijvers een eigen kwalitatieve of technische inbreng verwacht wordt, dan zullen meerdere gunningscriteria aangewezen zijn om deze eigen inbreng op een goede wijze te kunnen beoordelen.

De gunningscriteria moeten betrekking hebben op het voorwerp van de opdracht zelf. De in het bestek of aankondiging vermelde criteria moeten met andere woorden betrekking hebben "op de aard van de te verrichten prestatie of op de wijze van uitvoering ervan" (bv. kwaliteit van de producten of prestaties, prijs, technische waarde, esthetische en functionele kenmerken, gebruikskosten, klantenservice, leveringstermijn, uitvoeringstermijn).

Voor opdrachten beneden Europese drempels vermeldt men de gunningscriteria best in volgorde van afnemend belang. Voor opdrachten vanaf de Europese drempels is men verplicht aan elk gunningscriterium een gewicht toe te kennen.

B. Onderhandelingsprocedures

De onderhandelingsprocedure is een uitzonderingsprocedure die slechts in welbepaalde gevallen is toegelaten. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de onderhandelingsprocedure zonder of met bekendmaking.

Onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking (art. 42 wet 17.06.2016)

De aanbestedende overheid kan vrij volgens haar keuze een aantal potentiële inschrijvers uitnodigen om een offerte in te dienen. Het is ten eerste aangewezen (hoewel niet wettelijk verplicht) om ten minste 3 potentiële inschrijvers te raadplegen, zodat geen afbreuk wordt gedaan aan de principes van de

mededinging. De opdracht moet dus niet in het Bulletin der Aanbestedingen (BDA) of het Publicatieblad van de Europese Unie bekendgemaakt worden.

De uitzonderingsprocedure onderhandeling zonder voorafgaande bekendmaking is enkel mogelijk voor een beperkt aantal gevallen.

- 1) De goed te keuren uitgave excl. btw is niet hoger dan bepaalde drempels
 - Europese drempel (209.000 EUR) voor opdrachten voor diensten inzake onderzoek en ontwikkeling, arbeidsbemiddeling en vervoersondersteuning;
 - 135.000 EUR voor alle andere opdrachten.

Het betreft hier de totale uitgave die aan de gunning van het contract verbonden is, met andere woorden het toegewezen bedrag en niet het geraamde bedrag. Het is dus niet toegestaan om de uitgave te ramen op minder dan de drempelwaarde en deze nadien bij de feitelijke gunning toch te overschrijden. Bij de bepaling van het bedrag van de opdracht moet men rekening houden met de totale kostprijs van de opdracht, ook al is deze over meerdere jaren gespreid of over meerdere percelen verdeeld. Het artificieel splitsen van opdrachten om onder 135.000 EUR te vallen, is verboden.

- 2) In geval van onvoorzienbare dringende spoed

De opdracht is strikt noodzakelijk en het dringend karakter vloeit voort uit niet te voorziene gebeurtenissen. Deze dringende spoed laat niet toe de bij de andere procedures gestelde termijnen na te leven. Het ontstaan van dwingende spoed mag in geen geval te wijten zijn aan nalatigheid van de aanbestedende overheid zelf.

In het kader van een EFRO-project is het onwaarschijnlijk dat er sprake is van hoogdringendheid zoals bedoeld in de wet. Een goed voorbeeld van onvoorzienbare dringende spoed is een brand of een overstroming waarbij u noodmaatregelen moet nemen. Voor deze noodmaatregelen hoeft u uiteraard niet de normale procedure te volgen. Een trage beslissingsprocedure binnen uw organisatie is echter geen voorbeeld van onvoorzienbare dringende spoed.

- 3) Er kan slechts aan één opdrachtnemer gegund worden

De werken, leveringen of diensten kunnen omwille van hun technische of artistieke specificiteit of omwille van de bescherming van exclusieve rechten, slechts aan één bepaalde aannemer, leverancier of dienstverleners worden toevertrouwd. Deze voorwaarde moet strikt geïnterpreteerd worden en is in de praktijk vrij weinig van toepassing.

- 4) Herhalingsopdrachten voor werken of diensten (verlengingen)

Toewijzing van nieuwe werken of diensten, bestaande uit de herhaling van soortgelijke werken of diensten, (op kleine wijzigingen of verbeteringen na) aan de aannemer die de eerste opdracht kreeg, is mogelijk op voorwaarde dat deze werken of diensten overeenstemmen met een basisproject en dat dit project het voorwerp uitmaakte van een eerste opdracht, gegund na openbare en niet-openbare procedure, mededingingsprocedure met onderhandeling, vereenvoudigde mededingingsprocedure met bekendmaking, concurrentiegericht dialoog of innovatiepartnerschap. De mogelijkheid tot aanwending van deze procedure moet alleszins al bij de uitschrijving van de eerste opdracht vermeld worden en meegerekend zijn in de raming van die opdracht. De herhalingsopdracht zelf kan maximaal 3 jaar duren en moet bovendien starten binnen een periode van drie jaar na het gunnen van de oorspronkelijke opdracht.

- 5) Leveringen en diensten tegen bijzonder gunstige voorwaarden

Het betreft hier bijvoorbeeld aankopen bij leveranciers die hun activiteiten stopzetten of aankopen bij curatoren en vereffenaars in het kader van een faillissement.

- 6) Leveringen voor onderzoek, proefneming, studie of ontwikkeling

Het betreft hier niet de productie op grote schaal om de commerciële haalbaarheid van een product vast te stellen of de kosten van O&O te delgen.

7) Aanvullende leveringen

Bijkomende leveringen door de oorspronkelijke leverancier dienen bestemd te zijn voor de gedeeltelijke vernieuwing van leveringen of installaties voor gewoon gebruik of voor de uitbreiding van bestaande leveringen of installaties. Bij een verandering van leverancier zou de aanbestedende overheid zich anders verplicht zien ander technisch materieel aan te werven wegens onverenigbaarheden of buitenmaatse technische moeilijkheden inzake gebruik en onderhoud. De duur van de oorspronkelijke opdracht evenals van de bijkomende opdracht mogen elk de drie jaar niet overschrijden.

8) Op grondstoffenmarkten genoteerde en aangekochte leveringen

9) Studieopdracht na ontwerpenprijsvraag (diensten)

De onderhandelingen worden gevoerd met de winnaar(s) van een ontwerpenprijsvraag en hebben betrekking op het concretiseren en verder uitwerken van de door de wedstrijd verkregen plannen of ontwerpen.

- 10) Sociale en andere specifieke diensten (art. 88 wet 17.06.2016) waarvan raming < 750.000 EUR excl. btw². Het betreft onder andere sociale, gezondheids- en opvoedende diensten, bepaalde juridische diensten, ... Een exhaustieve opsomming is opgenomen in bijlage III bij de wet.

Mededingingsprocedure met onderhandeling (art. 38 wet 17.06.2016)

De mededingingsprocedure met onderhandeling (MPMO) wordt qua bekendmaking en verloop gelijkgeschakeld met de niet-openbare procedures (2-stapsprocedures). Zo is een bekendmaking steeds verplicht (via Bulletin der Aanbestedingen en desgevallend ook via Publicatieblad Europese Unie) en betreft het een oproep tot kandidaatstelling van geïnteresseerde inschrijvers (= stap 1). Na kwalitatieve selectie zal de overheid dan aanduiden welke inschrijvers ook effectief een offerte mogen indienen (= stap 2). Daarna kan er over de voorwaarden van de opdracht onderhandeld worden met de geselecteerde kandidaten.

Deze plaatsingsprocedure is slechts mogelijk in volgende gevallen.

- 1) Het geraamde bedrag is niet hoger dan bepaalde drempels:
 - 750.000 EUR excl. btw voor werken
 - 209.000 EUR excl. btw voor leveringen en diensten (Europese drempel)
- 2) Er kan niet worden voorzien in de behoeften van de aanbestedende overheid zonder aanpassing van onmiddellijk beschikbare oplossingen (werken, leveringen, diensten)
- 3) Betreft ontwerp- of innovatieve oplossingen (werken, leveringen, diensten)
- 4) Gunning is niet mogelijk zonder voorafgaande onderhandeling wegens bv. complexiteit of juridische of financiële voorwaarden of wegens daaraan verbonden risico's (werken, leveringen, diensten)
- 5) Betreft voorbehouden opdrachten onder de Europese drempel (werken, leveringen, diensten)
- 6) Technische specificaties kunnen niet voldoende worden vastgesteld (werken, leveringen, diensten)
- 7) Er werden enkel onregelmatige en/of onaanvaardbare offertes ingediend bij openbare of niet-openbare procedure (werken, leveringen of diensten)

² Uitzonderingen mogelijk bij raming > 750.000 EUR

Als een openbare of niet-openbare procedure enkel onregelmatige offertes en/of onaanvaardbare prijzen oplevert en de aanbestedende overheid niet de bedoeling heeft om uitsluitend te onderhandelen met de inschrijvers die tijdens de voorafgaande procedure voldeden aan de minimeisen, kan de mededingingsprocedure met onderhandeling aangewend worden. Men wenst dan eventueel nieuwe kandidaten aan te trekken en/of geweerde kandidaten een nieuwe kans te geven. Een oproep tot kandidaten via publicatie, zoals voor de beperkte procedures, is verplicht.

Vereenvoudigde onderhandelingsprocedure met bekendmaking (art. 41 wet 17.06.2016)

Deze procedure is een procedure in één stap: de opdracht wordt bekendgemaakt in het Bulletin der Aanbestedingen en/of Publicatieblad van de Europese Unie en vervolgens kan iedere geïnteresseerde kandidaat meteen een offerte indienen en kan er worden onderhandeld. Het is bovendien een korte procedure, met een indieningstermijn van slechts 22 dagen. In volgende gevallen kan van deze procedure gebruik worden gemaakt.

- 1) Het geraamde bedrag is niet hoger dan bepaalde drempels:
 - 750.000 EUR excl. btw voor werken
 - 209.000 EUR excl. btw voor leveringen en diensten (Europese drempel)
- 2) Het betreft sociale en andere specifieke diensten (art. 88 wet 17.06.2016). Het betreft onder andere sociale, gezondheids- en opvoedende diensten, bepaalde juridische diensten, ... Een exhaustieve opsomming is opgenomen in bijlage III bij de wet.

Concurrentiedialoog (art. 39 wet 17.06.2016)

Elke belangstellende kan naar aanleiding van de bekendmaking een aanvraag tot deelneming indienen, waarna dan een dialoog gevoerd wordt met de gekozen kandidaten. Deze procedure wordt gebruikt om een oplossing uit te werken die voldoet aan de behoeften van de aanbestedende overheid (voornamelijk voor complexe problemen).

Innovatiepartnerschap (art. 40 wet 17.06.2016)

Dit is een nieuwe plaatsingsprocedure waarbij een partnerschap op lange termijn wordt opgezet (met één of meerdere partners) en dit voor de ontwikkeling van nieuwe, innovatieve producten, diensten of leveringen.

4.2. Aantal uit te nodigen kandidaten

Gezien de openbare procedure en de vereenvoudigde onderhandelingsprocedure met bekendmaking 1-stapsprocedures zijn die door middel van de publicatie in het Bulletin der Aanbestedingen (eventueel ook in het Publicatieblad Europese Unie) iedere geïnteresseerde kandidaat toelaten een offerte in te dienen, is het aantal inschrijvers nooit op voorhand bepaalbaar en zijn hieromtrent geen vereisten vastgelegd.

De niet-openbare procedure, de mededingingsprocedure met onderhandeling, de concurrentiedialoog en het innovatiepartnerschap zijn 2-stapsprocedures. Hier wordt in eerste instantie een selectie gemaakt uit de geïnteresseerde inschrijvers, de zogenaamde kwalitatieve selectie, waarna de geselecteerden vervolgens worden uitgenodigd een offerte in te dienen. Bij de niet-openbare procedure moeten minstens 5 inschrijvers uitgenodigd worden om een offerte in te dienen (voor zover er 5 geschikte kandidaten zijn na de kwalitatieve selectie). Bij de overige 2-stapsprocedures moet het aantal inschrijvers dat een uitnodiging zal ontvangen om een offerte in te dienen minstens 3 bedragen, voor zover er 3 geschikte kandidaten zijn.

Het vereiste minimum aantal kandidaten slaat op het uitnodigen tot het indienen van een offerte. Er wordt met andere woorden niet geëist dat er ook daadwerkelijk respectievelijk 5 of 3 offertes ingediend worden.

Bij de onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking wordt het sterk aangeraden tenminste 3 potentiële kandidaten te raadplegen. Dit is echter geen wettelijke verplichting.

4.3. Bekendmaking

Op nationaal vlak gebeurt de bekendmaking in het Bulletin der Aanbestedingen. Op Europees vlak gebeurt de bekendmaking in het Publicatieblad van de Europese Unie. Gemakkelijkheidshalve wordt hiervoor best het E-notification platform gebruikt (www.publicprocurement.be). De indiening van offertes kan via het E-tendering platform plaatsvinden.

Er zijn 3 soorten bekendmaking mogelijk:

- de vooraankondiging (vóór de gunning);
- de aankondiging van de opdracht (vóór de gunning);
- de aankondiging van de geplaatste of gegunde opdracht (na de gunning).

De vooraankondiging betreft alle opdrachten die de overheid zinnens is te gunnen in het raam van een bepaald programma of begrotingsjaar. De bekendmaking van de vooraankondiging is facultatief, behalve als de aanbestedende overheid de standaardtermijn voor de aanvragen tot deelneming of voor het indienen van de offertes wil verkorten.

De aankondiging van de opdracht in het Bulletin der Aanbestedingen is altijd verplicht voor opdrachten boven de 135.000 EUR exclusief BTW (Europese publicatie is in dit geval facultatief). Indien de Europese drempels overschreden worden is naast een nationale aankondiging tevens een aankondiging in het Publicatieblad van de Europese Unie vereist. De aankondiging in het Bulletin der Aanbestedingen mag geen inlichtingen bevatten die niet in het Publicatieblad van de Europese Unie zullen worden gepubliceerd. De publicatie in het Bulletin der Aanbestedingen kan pas plaatsvinden na de Europese publicatie of nadat er 2 dagen verstreken zijn sinds de verzending aan Europa.

Behoudens enkele specifieke uitzonderingsgevallen, moeten alle opdrachtdocumenten standaard elektronisch ter beschikking gesteld worden, met andere woorden kosteloze, vrije, volledige en rechtstreekse toegang.

De aankondiging van de geplaatste opdracht is verplicht voor alle Europese opdrachten, zelfs voor opdrachten die tot stand komen via onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking (en waarvoor dus geen aankondiging van de opdracht werd bekendgemaakt). Die aankondiging moet binnen 30 dagen na de gunning van de opdracht verstuurd worden (de aanbestedende overheid moet de datum van versturing van de aankondiging kunnen aantonen).

	Belgische bekendmaking (Bulletin der Aanbestedingen)	Belgische & Europese bekendmaking (Bulletin der Aanbestedingen & Publicatieblad Europese Unie)
Vooraankondiging	Facultatief, tenzij verkorte procedures gepland worden	Facultatief, tenzij verkorte procedures gepland worden
Aankondiging van de opdracht	Elke opdracht of raamovereenkomst > 135.000 EUR behalve onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking, mededingingsprocedure met onderhandeling in specifiek geval onregelmatige/onaanvaardbare offertes, opdrachten gebaseerd op raamovereenkomst of dynamisch aankoopstelsel	Elke opdracht of raamovereenkomst > Europese drempels behalve onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking, mededingingsprocedure met onderhandeling in specifiek geval onregelmatige/onaanvaardbare offertes, opdrachten gebaseerd op raamovereenkomst of dynamisch aankoopstelsel

Aankondiging van de geplaatste opdracht	Geen aankondiging nodig	Altijd indien boven de Europese drempels
---	-------------------------	--

4.4. Minimumtermijnen

Onderstaande minimumtermijnen gelden tussen de verzending van de bekendmaking en de ontvangst van de offertes/aanvragen tot deelneming. De termijnen zijn uitgedrukt in kalenderdagen en zijn netto-termijnen waarbij de dag van verzending en de dag van ontvangst niet meetellen. Inkorting van de termijn is mogelijk omwille van vooraankondiging van de opdracht, gerechtvaardigde dwingende spoed of elektronische indiening (E-tendering). De redelijkheid van de termijn in verhouding tot de complexiteit van de opdracht moet wel steeds worden bewaakt.

Plaatsingsprocedure	Aanvraag tot deelneming	Offertes
Openbare procedure	/	35 dagen Vooraankondiging: minstens 15 dagen Dwingende spoed: minstens 15 dagen Elektronische indiening: - 5 dagen
Niet-openbare procedure	30 dagen Dwingende spoed: minstens 15 dagen	30 dagen Vooraankondiging: minstens 10 dagen Dwingende spoed: minstens 10 dagen Elektronische indiening: - 5 dagen
MPMO	30 dagen Dwingende spoed: minstens 15 dagen	30 dagen Vooraankondiging: minstens 10 dagen Dwingende spoed: minstens 10 dagen Elektronische indiening: - 5 dagen
VOPMB	/	22 dagen Vooraankondiging: minstens 10 dagen Dwingende spoed: minstens 10 dagen Elektronische indiening: - 5 dagen
OPZB	/	/
Concurrentiegericht dialogoog	30 dagen	/
Innovatiepartnerschap	30 dagen	/

4.5. Gunnen en sluiten van de opdracht

De opdracht wordt altijd gegund aan de economisch meest voordelige offerte. Hiervoor kunnen naar keuze volgende criteria gebruikt worden:

- a. Prijs
- b. Kosten (ruimer dan prijs, bv. levenscycluskosten)
- c. Beste prijs-kwaliteitsverhouding op basis van
 - i. Prijs OF kosten
 - ii. Andere criteria bv. technische kwaliteit, milieukeurmerken, ervaring van het personeel voor uitvoering, innovatie, sociale aspecten, leveringstermijn, ...

Als de opdracht duidelijk afgelijnd is, kan prijs misschien volstaan als enige criterium. Indien echter een kwalitatieve inbreng van de inschrijvers wordt verwacht, dan zullen meerdere criteria aangewezen zijn. De gunningscriteria moeten steeds betrekking hebben op het voorwerp van de opdracht of op de personen die de opdracht effectief zullen uitvoeren (bv. ervaring). Algemene criteria betreffende de inschrijver zoals omzetcijfers of referenties zijn niet toegelaten als gunningscriterium (wel als selectiecriterium). Voor opdrachten boven de Europese drempels is het verplicht de gunningscriteria een weging toe te kennen (dit is trouwens ook aan te raden bij nationale opdrachten).

Het onderzoek van de offertes en de beoordeling van de gunningscriteria worden opgenomen in een gunningsverslag. Op basis van dit gunningsverslag wordt een gemotiveerde gunningsbeslissing genomen. De indieners worden van deze beslissing meteen op de hoogte gebracht waarbij ook de mogelijkheden tot vernietiging van de beslissing moeten worden vermeld. Het is aan te raden een veilige wachttermijn te hanteren tussen de gunningsbeslissing en de contractsluiting. Een wachttermijn van 15 dagen is verplicht voor opdrachten vanaf de Europese drempel en in geval van werken vanaf de helft van de Europese drempel. Onder deze drempels wordt aangeraden een vrijwillige wachttermijn in acht te nemen, om iedereen in de mogelijkheid te stellen te reageren op de gunningsbeslissing. Na afloop van de wachttermijn kan dan worden overgegaan tot de sluiting van de opdracht, zijnde de contractuele verbintenis.

5. Samenvattend overzicht

Over het algemeen zijn opdrachten voor een minder hoog bedrag aan minder strenge regels onderworpen:

- wat de gunningswijze betreft;
- wat de bekendmaking betreft;
- wat de toepassing van de algemene aannemingsvoorwaarden betreft.

Merk op dat niets de promotor belet om een zwaardere procedure te hanteren dan de vermelde procedures. In geval van twijfel wordt het trouwens sterk aangeraden steeds te opteren voor de zwaardere procedure.

Opdracht voor een bedrag lager dan 30.000 EUR exclusief BTW (werkelijk bedrag van de goed te keuren uitgave)

De opdracht kan tot stand komen via aanvaarde factuur. Er is geen bestek opgemaakt en geen gunningswijze bepaald. De bepalingen van de algemene aannemingsvoorwaarden moeten niet worden toegepast (bv. regels borgstelling niet van toepassing).

Opdracht voor een bedrag gelijk aan of hoger dan 30.000 EUR exclusief BTW (werkelijk bedrag van de goed te keuren uitgave) en gelijk aan of lager dan 135.000 EUR exclusief BTW (werkelijk bedrag van de goed te keuren uitgave)

De opdracht kan tot stand komen bij onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking als het werkelijke bedrag van de opdracht niet hoger is dan 135.000 EUR exclusief BTW. Er dienen minstens 3 offertes aangevraagd te worden. Er dienen geen 3 offertes ontvangen te worden, maar bij controle moet bewezen kunnen worden dat 3 offertes werden opgevraagd.

Uitzonderlijk is het niet mogelijk om 3 offertes te vragen. Indien er gebruik wordt gemaakt van deze uitzondering, zal een uitgebreide verantwoording noodzakelijk zijn. De promotor moet aantonen dat vóór de start van de procedure onderzocht werd waarom de uitzondering van toepassing was en dient hiervan het schriftelijke bewijs te bezorgen. De ervaring leert dat de uitzonderingen zeer eng geïnterpreteerd worden en daarom in de praktijk zelden van toepassing zijn. Er wordt sterk aangeraden om advies in te winnen bij een expert om na te gaan of de uitzondering daadwerkelijk van toepassing is.

Opdracht voor een bedrag hoger dan 135.000 EUR exclusief BTW (werkelijk bedrag van de goed te keuren uitgave)

Vanaf dit bedrag worden in principe de openbare of niet-openbare procedure gevolgd. Aankondiging van de opdracht in het Bulletin der Aanbestedingen is steeds verplicht (indien boven Europese drempels ook aankondiging in het Publicatieblad van de Europese Unie).

Het is wel nog mogelijk om de onderhandelingsprocedures toe te passen maar enkel in de specifieke gevallen voorzien door de wet. Indien gebruik wordt gemaakt van uitzonderingsgevallen, zal een uitgebreide verantwoording noodzakelijk zijn. De promotor moet aantonen dat vóór de start van de procedure onderzocht werd waarom de uitzondering van toepassing was en dient hiervan het schriftelijke bewijs te bezorgen. De ervaring leert dat de uitzonderingen zeer eng geïnterpreteerd worden en daarom in de praktijk zelden van toepassing zijn. Er wordt sterk aangeraden om advies in te winnen bij een expert om na te gaan of de uitzondering daadwerkelijk van toepassing is.

6. Controleprocedures

Bij de controle van uw rapporten en ingediende uitgaven wordt in hoofdzaak onderzocht:

- of u valt onder het toepassingsgebied van de wet op de overheidsopdrachten;
- of u de juiste procedure hebt gevolgd;
- of u deze procedure correct hebt toegepast (van publicatie tot toewijzing);
- of de realisatie van de opdracht overeenstemt met de toewijzing.

6.1 Controle toepassingsgebied wet overheidsopdrachten

De dossierbehandelaar zal nagaan of u al dan niet de wet op de overheidsopdrachten dient na te leven. Dit zal het steeds geval zijn voor overheden en overheidsinstellingen. Ook rechtspersonen opgericht met het doel te voorzien in behoeften van algemeen belang én met overwegende overheidsinvloed (via financiering, toezicht of beheer voornamelijk door de overheid) vallen onder het toepassingsgebied van de wet. Privé rechtspersonen vallen normaalgezien niet onder de wet behalve indien zij zogenaamde door de overheid "gesubsidieerde opdrachten" uitvoeren.

6.2 Te verstrekken gegevens

Indien de wet op de overheidsopdrachten van toepassing is, dan dienen alle relevante gunningsstukken te worden bezorgd. Dit betreft minimaal:

- een kopie van de publicatie van de aankondiging (nationaal en desgevallend Europees);
- het bestek (minimaal gedeelte algemene bepalingen);
- proces-verbaal van opening offertes;
- het gunningsverslag;
- de gunningsbeslissing;
- de toewijzingsbrief;
- de eindafrekening;
- desgevallend motivatie gebruik uitzonderingsgevallen.

Indien bepaalde stukken niet kunnen bezorgd worden, geeft u de reden hiervoor aan. Concreet zal de dossierbehandelaar voor elke uitgave boven de 30.000 EUR exclusief BTW nagaan of u de markt hebt laten spelen, zijnde het opvragen van minimaal 3 offertes (opdrachten tot en met 135.000 EUR excl. btw) of het volgen van de geijkte procedures met publicatie (opdrachten vanaf 135.000 EUR excl. btw). Bij opdrachten beneden 30.000 EUR excl. btw kan men zich tot één deelnemer richten, maar vanzelfsprekend niet steeds tot dezelfde, de mededinging dient ook gespreid te worden in de tijd.

U dient de kerngegevens van alle gegunde opdrachten op te nemen in de cumulatieve tabel in het aanvraagformulier voor EFRO-betalingen (www.efro.be). Deze overzichtstabel zal u bij iedere indiening van financiële rapportering moeten aanvullen. Ten laatste op het moment dat u een factuur indient die betrekking heeft op een opdracht die gegund werd, moeten alle bijhorende relevante bewijsstukken toegestuurd worden.

De tabel geeft eveneens het overzicht van de opdrachten die beëindigd zijn. U dient per opdracht het uiteindelijk betaalde bedrag op te nemen alsook een verantwoording van eventuele afwijkingen ten opzichte van het gegunde bedrag.

Indien nodig zal de dossierbehandelaar ontbrekende stukken opvragen vooraleer verder te gaan met de behandeling van uw betalingsaanvraag.

6.3 Controle keuze procedure

De dossierbehandelaar zal controleren of u de correcte procedure hebt toegepast. Hij zal in eerste instantie nagaan welke opdrachtclassificatie het betreft: werken, leveringen of diensten. Op basis van de drempelwaarden van toepassing op het moment van de start van de gunning zal hij vervolgens bepalen of u de nationale dan wel de Europese wetgeving diende toe te passen. Hij zal daarbij in het bijzonder nagaan of de bedragen niet kunstmatig werden gesplitst om beneden bepaalde drempels te blijven. Tot slot zal hij nakijken welke gunningsprocedure u toepaste.

In geval van een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking zal hij in de volgende controlestep bijzondere aandacht besteden aan de verantwoording voor de toepassing van deze procedure. Gelet op het feit dat de mededinging een basisbeginsel is van de overheidsopdrachtenwetgeving, is bekendmaking van de opdracht essentieel aangezien enkel hierdoor kan gegarandeerd worden dat iedereen gelijke kansen heeft om een offerte in te dienen en eventueel de opdracht in de wacht te slepen.

6.4 Controle toepassing procedure

De dossierbehandelaar zal controleren of u de gekozen procedure op een correcte manier hebt toegepast van publicatie tot en met de toewijzing van de opdracht. De meest voorkomende procedures worden hieronder wat meer in detail besproken.

Openbare en niet-openbare procedure

De publicatie in het Bulletin der Aanbestedingen wordt nagekeken (een kopie van de effectieve publicatie, niet de verzending van de aanvraag tot publicatie). Deze publicatie moet altijd gebeuren bij de openbare en niet-openbare procedure bij opdrachten boven 135.000 EUR exclusief btw. Een publicatie in bv. Bouwkroniek kan de publicatie in het Bulletin der Aanbestedingen niet vervangen en is slechts als aanvullend te beschouwen.

Indien de opdracht boven de Europese drempels ligt, wordt ook de publicatie in het Publicatieblad van de Europese Unie gecontroleerd (een kopie van de effectieve publicatie, niet de verzending van de aanvraag tot publicatie). Deze publicatie dient melding te maken van de Europese steun voor de opdracht. Een publicatie in het Bulletin der Aanbestedingen blijft hier ook verplicht.

Het proces-verbaal van de opening van de offertes wordt gecontroleerd met aandacht voor het aantal inschrijvingen. Indien inschrijvers uitgesloten worden, dient het proces-verbaal dit duidelijk te motiveren.

De dossierbehandelaar zal vervolgens de kwalitatieve selectie, zijnde de beoordeling van de inschrijvers, controleren. Hij zal nagaan of alle kwalitatieve selectiecriteria zoals opgenomen in publicatie en bestek, ook effectief onderzocht werden door de aanbestedende organisatie en of zij de resultaten van dit onderzoek duidelijk documenteerde door middel van een verslag (meestal het gunningsverslag). In het bijzonder wanneer inschrijvers werden uitgesloten, is een duidelijke motivatie noodzakelijk. In geval van Europese opdrachten zal nagegaan worden of het verplichte Uniform Europees Aanbestedingsdocument was toegevoegd aan de offerte.

De dossierbehandelaar gaat of een onderzoek naar de regelmatigheid van de offertes gebeurde. Indien offertes onregelmatig werden verklaard dient dit duidelijk gemotiveerd te zijn.

Tot slot zal de dossierbehandelaar de correcte toepassing van de gunningscriteria beoordelen. Hij zal hiervoor concreet nagaan of de gunning gebeurde conform de gunningscriteria opgenomen in het bestek, met andere woorden werden alle offertes beoordeeld op basis van de voorziene criteria (geen andere criteria, meer of minder criteria, volgens de voorziene gewichten, ...). Bij Europese opdrachten dient in geval van meerdere criteria altijd een gewicht aan de gunningscriteria te worden toegekend. De dossierbehandelaar zal tevens beoordelen of de gunningscriteria betrekking hebben op het voorwerp van de opdracht en niet op de inschrijver, met andere woorden zijn de gebruikte gunningscriteria eigenlijk geen selectiecriteria. Indien uit het gunningsverslag blijkt dat abnormaal lage prijzen (globale prijs of eenheidsprijzen) werden vastgesteld, zal de dossierbehandelaar nagaan of bijkomende verantwoording gevraagd en verkregen werd van de inschrijvers. In globo dient de dossierbehandelaar na te gaan of de aanbestedende organisatie de principes van non-discriminatie, gelijke behandeling, transparantie en proportionaliteit heeft nageleefd. Een voldoende gemotiveerd en gedocumenteerd gunningsverslag is noodzakelijk. Bij gebrek aan een gunningsverslag dient de motivering opgenomen te worden in de gunningsbeslissing.

De formele gunningsbeslissing (de eigenlijke keuze voor de begunstigde inschrijver) en de toewijzing van de opdracht (de eigenlijke totstandkoming van de opdracht via wederzijdse verbintenis) worden nagekeken. De gunningsdocumenten, de offerte en de toewijzing vormen de overeenkomst (een extra overeenkomst tussen opdrachtgever en opdrachtnemer mag maar is dus niet noodzakelijk).

De regelgeving besteedt ruime aandacht aan de informatieplicht van de overheid over de definitieve beslissingen die ze neemt ten opzichte van de deelnemers aan gunningsprocedures. Onmiddellijk na de gunningsbeslissing moet men elke inschrijver met niet-gekozen offerte over dat feit inlichten. Daarna kan elke inschrijver de motivering voor deze beslissing opvragen. Voor de opdrachten vanaf de Europese drempelbedragen voor leveringen en diensten en voor werken > 50% Europese drempel geldt een wachttermijn van minstens 15 dagen, zijnde de termijn van non-actie die de aanbestedende organisatie moet in acht nemen tussen de gunning en de toewijzing van de opdracht. De bedoeling is om het contract niet onmiddellijk na de gunning te doen ontstaan, zodat de niet-gekozen deelnemers in tussentijd een gerechtelijke actie kunnen ondernemen om eventueel de schorsing te verkrijgen van de beslissing.

Onderhandelingsprocedure

In geval van een onderhandelingsprocedure zal de dossierbehandelaar dezelfde basiscontroles uitvoeren, maar zal bijkomend steeds onderzocht worden om welke reden gekozen werd voor deze procedure en of deze reden aanvaardbaar is.

In de praktijk wordt vastgesteld dat promotoren vaak volgende redenen aanhalen voor het gebruik van de onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking:

- onvoorzienbare dringende spoed;
- er kan slechts aan één opdrachtnemer worden gegund.

Meestal is het gebruik hiervan onterecht. We verduidelijken hier op welke manier deze redenen door de dossierbehandelaar gecontroleerd zullen worden zodat de promotor hier mee rekening kan houden.

Indien de aangehaalde reden onvoorzienbare dringende spoed is, dient aangetoond dat het de opdracht zélf is die met dringende spoed dient uitgevoerd (zo niet zou er schade dreigen door uitstel van uitvoering). De cumulatieve voorwaarden zijn:

- de spoed moet zodanig dringend zijn dat het toepassen van de standaardgunningsprocedures onmogelijk is (zelfs met verkorte termijnen);
- de dringende spoed moet voortvloeien uit niet te voorziene omstandigheden (er moet causaal verband zijn tussen die onvoorziene omstandigheden en de dringende spoed).

Uiteraard mag de dringende spoed niet veroorzaakt zijn door de eigen nalatigheid van de promotor. In de praktijk wordt deze reden slechts in uitzonderlijke gevallen aanvaard (bv. in geval van natuurrampen). De bewijslast ligt bij de aanbestedder.

Indien de aangehaalde reden is dat slechts aan één mogelijke opdrachtnemer kan worden gegund dient aangetoond dat het gaat om een monopolie in rechte of een monopolie in feite. Bij monopolie in rechte (op grond van alleenrecht) dient aangetoond dat er geen materiaal of procédé bestaat waarvoor mededinging mogelijk is. Meestal echter verwijzen promotoren naar een monopolie in feite (om artistieke of technische redenen is er slechts één uitvoerder mogelijk). De promotor moet in dit geval aantonen dat de opdrachtnemer op het moment van de gunning van de opdracht daadwerkelijk de enige was die in staat was om de opdracht uit te voeren. Merk op dat het dus zeker niet volstaat dat de opdrachtnemer “de meest aangewezen uitvoerder” was, hij moet effectief “de enige” zijn. Concreet zal de dossierbehandelaar nagaan hoe de promotor vastgesteld heeft dat de opdrachtnemer de enige was. Er wordt met andere woorden van de promotor verwacht dat hij bij het begin van de gunningsprocedure een vorm van marktverkenning heeft uitgevoerd. Het wordt de promotor sterk aangeraden van deze marktverkenning een schriftelijk verslag te bewaren als bewijsstuk.

6.5 Controle op realisatie

De dossierbehandelaar zal nagaan of de effectief betaalde bedragen voor de opdrachten overeenstemmen met de oorspronkelijk gegunde bedragen. Afwijkingen zullen door de promotor verantwoord dienen te worden. Voor afwijkingen bestaan twee mogelijke oorzaken.

- variaties basiscontract: wijzigingen binnen het kader van de initiële opdracht zoals voorzien in het bestek, bv. prijsherzieningen, vermoedelijke hoeveelheden, ...
- aanvullende werken, diensten en leveringen: wijzigingen buiten het kader van de initiële opdracht, bijkomende opdrachten oorspronkelijk niet voorzien in het bestek en/of de overeenkomst

Het effectieve eindbedrag zal dus dienen overeen te stemmen met het oorspronkelijk gegunde bedrag plus eventuele variaties van het basiscontract en/of eventuele aanvullende opdrachten.

Tip: het wordt de promotor aangeraden eventuele toekomstige wijzigingen en aanpassingen op maximale wijze proactief te voorzien in het bestek.

Vermoedelijke hoeveelheden

Bij een opdracht van werken wordt door de aanbestedende overheid een samenvattende opmetingsstaat gevoegd. Bij een opdracht van leveringen of van diensten is normaalgezien een inventaris gevoegd. Deze documenten (deel van het bestek) vermelden per post of het een forfaitaire of vermoedelijke hoeveelheid betreft. In het eerste geval (forfaitair) gaat het om niet wijzigbare hoeveelheden, terwijl bij vermoedelijke hoeveelheden de eindafrekening gemaakt wordt op basis van het reële aantal tijdens de uitvoering gebruikte en/of geleverde hoeveelheden. Die gerealiseerde hoeveelheden worden vermenigvuldigd met de opgegeven (offerte) prijs voor één eenheid. De voorziening van vermoedelijke hoeveelheden kan dus aanleiding geven tot een verschil tussen het gegunde en het verschuldigde bedrag.

Prijsherzieningsformule

Een prijsherzieningsformule vangt de evolutie van salarissen, sociale bijdragen, materiaalprijzen en dergelijke meer op. Voor opdrachten van werken is een prijsherzieningsformule verplicht, voor opdrachten van leveringen en diensten is een prijsherziening mogelijk maar niet verplicht. De prijsherziening wordt voorzien in het bestek of de overeenkomst.

Aanvullende werken en diensten

Frequent worden aan de opdrachtnemer die de hoofdopdracht aan het uitvoeren is aanvullende werken of diensten toevertrouwd. Aanvullende werken of diensten worden met andere woorden niet via een nieuwe gunningsprocedure in mededinging gesteld maar worden rechtstreeks toegewezen aan de uitvoerder van de hoofdopdracht via een onderhandeling zonder bekendmaking. De wet voorziet inderdaad in deze mogelijkheid mits de naleving van volgende voorwaarden:

- het betreft onvoorziene en noodzakelijke of bezwaarlijk scheidbare meerwerken of aanvullende diensten
- het bedrag van de aanvullende werken/prestaties bedraagt niet meer dan 50% van de oorspronkelijke opdracht (per wijziging)

Merk op dat onvoorzien en noodzakelijk op een strikte manier geïnterpreteerd dient te worden. Er mag in geen geval sprake zijn van nalatigheid van de promotor (bv. niet uitvoeren van de nodige voorstudies of ontbrekende essentiële elementen in het initiële bestek). Het voorbereidende werk moet op een behoorlijke manier en volgens de gebruikelijke procedures uitgevoerd zijn in verhouding tot de omvang van de opdracht. Bezwaarlijk scheidbaar betekent dat de werken of diensten technisch of economisch niet zonder ernstig bezwaar van de hoofdopdracht gescheiden kunnen worden. De uitvoering van het meerwerk door een andere opdrachtnemer zou de goede samenhang en uitvoering van het project (timing, eenheid van aansprakelijkheid, ...) grondig verstoren. De promotor dient te verantwoorden om welke aanvullende werken of diensten het gaat, maar ook en vooral waarom ze onvoorzien en noodzakelijk zijn en ze door dezelfde opdrachtnemer moeten uitgevoerd worden.

Deze bepaling in de wet kan bijgevolg zeker niet gebruikt worden voor loutere uitbreidingen van de oorspronkelijke opdracht. Indien de promotor naderhand uitbreidingen van de oorspronkelijke opdracht wenst (bv. bouw extra zijvleugel, buitenaanleg, ...) dan zal hij hiervoor de mededinging opnieuw moeten laten spelen via de gepaste gunningsprocedure.

Onvoorzienbare omstandigheden kunnen bijvoorbeeld zijn (niet-limitatief):

- overmacht bijvoorbeeld:
 - abnormaal slecht weer voor de plaats en het seizoen, in zoverre door de overheid erkend;
 - faillissement van een onderaannemer;
 - overstroming;
 - staking;
 - niet-foutieve daden van derden;
 - foutieve daden door onbekende derden;
- overheidsdaden met impact op de opdracht (bv. nieuwe milieuwetgeving);
- grondgebonden omstandigheden (problemen in de ondergrond voor zover deze niet via vooronderzoeken ontdekt konden worden);

Bijkomende opdrachten van leveringen

Bij leveringen kan normaalgezien het betaalde bedrag niet afwijken van het gegunde bedrag. Een uitzondering is mogelijk in geval van vervangingen of uitbreidingen van bestaande leveringen op voorwaarde dat:

- de wijziging van materiaal een technische onverenigbaarheid of buitenmaatse moeilijkheden zou meebrengen;
- de duur van de oorspronkelijke opdracht niet meer dan 3 jaar bedraagt en de duur van de bijkomende opdrachten ook niet meer dan 3 jaar bedraagt (totale maximale contractlooptijd van 6 jaar).

Ook hier zal een strikte interpretatie toegepast worden in die zin dat het niet volstaat dat het 'aangewezen' is voor een bijkomende levering dezelfde leverancier te raadplegen. Er zal dienen aangetoond te worden waarom dit noodzakelijk was wegens technische onverenigbaarheid.

Opgelet: er werd een versoepeling ingevoerd, met name een drempel waaronder altijd een wijziging kan zonder nieuwe overheidsopdracht:

- o bedrag wijziging lager dan Europese drempel, en
- o bedrag wijziging < 10% oorspronkelijke opdracht L/D en < 15% W

Hier is het van belang dat er geen wijziging van de algemene aard van de opdracht (W/L/D) plaatsvindt en dat gekeken wordt naar het bedrag op basis van de netto-cumulatieve waarde (meer- en minwerken).

6.6 Financiële correcties

Indien de gunning niet gebeurd is conform de wet op de overheidsopdrachten, kan de EFRO-subsidie niet volledig worden uitbetaald. Er zal een financiële correctie worden uitgevoerd, die naargelang de ernst van inbreuk kan oplopen tot 100% (in dit geval kan dus geen EFRO-subsidie worden uitbetaald). Hierbij worden de Europese richtlijnen inzake het toepassen van correcties op overheidsopdrachten gevolgd.